

Практичен водич на ЕКПА: Процена на докази

Серии практични водичи на ЕКПА

март 2015

This Project is funded by the European Union

Овој документ е објавен со помош на Европската Унија преку проектот „Регионална поддршка за управување со миграции насочено кон заштита на правата на мигрантите на Западен Балкан и во Турција – Фаза II“. Неговата содржина е одговорност единствено на ЕКПА и задолжително не ги одразува ставовите на Европската Унија.

More information on the European Union is available on the Internet (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015

Print	ISBN 978-92-9485-457-5	doi:10.2847/520149	BZ-02-15-050-MK-C
PDF	ISBN 978-92-9476-467-6	doi:10.2847/87736	BZ-02-15-050-MK-N

© European Asylum Support Office (EASO, ЕКПА), 2015

Neither EASO nor any person acting on its behalf may be held responsible for the use which may be made of the information contained herein.

Практичен водич на ЕКПА: Процена на докази

Серии практични водичи на ЕКПА

март 2015

Овој практичен прирачник е составен во согласност со методологијата за матрица на квалитет на Европската агенција за поддршка на азил (ЕКПА). ЕКПА се заблагодарува на експертите од земјите-членки на ЕУ, како и на Референтната група (составена од Европската комисија, високиот комесар на Обединетите Нации за бегалци и Европскиот совет за бегалци и прогонети) за нивниот активен придонес и поддршка во развојот на овој практичен водич.

Вовед

Зошто е креиран практичниот водич? Практичниот водич на ЕКПА „Процена на докази“ е предвиден како практична контролна листа и како кратка листа со насоки како помош за надлежните службеници во Европската унија и надвор од неа во нивната секојдневна работа. Водичот е осмислен во согласност со важечките законски барања и во исто време нуди практичен пристап, применлив во секојдневната работа на надлежните службеници. Ја исполнува потребата за претворање на тие заеднички стандарди во заеднички пристап за нивна имплементација и за исполнување на општата цел на Заедничкиот европски систем за азил (ЗЕСА) за третирање слични случаи на сличен начин.

На кој начин овој практичен водич се поврзува со другите алатки за поддршка на ЕКПА? Исто како сите алатки за поддршка на ЕКПА, и овој практичен водич за проценка на докази се заснова врз заедничките стандарди на Заедничкиот европски систем за азил (ЗЕСА). Мисијата на ЕКПА е да ги поддржи земјите-членки, меѓу другото, преку заедничка обука, заеднички квалитет и заедничка информација за земјата на потекло. Овој водич е составен во истата рамка и треба да се смета како дополние на другите достапни алатки. Неговата конзистентност со тие алатки беше главната цел, особено во однос на тесно поврзаниот модул од програмата за обука на ЕКПА „Процена на докази“. Сепак, водичот никако не може да ја замени потребата од основна обука, која е опфатена со овој модул. Додека модулот нуди опширно знаење, вештини и обука за ставот, оваа практична алатка се стреми кон сумирање на конзистентна содржина и пристап во инструмент кој ја потпомага секојдневната работа на надлежното службено лице.

Ова е практичен водич составен во процесот на матрицата за квалитет на ЕКПА. Треба да се разгледува заедно со претходно составените практични водичи и оние што, на пример, го следат Практичниот водич за лично сослушување и Практичната алатка за идентификација на лица со посебни потреби.

Што содржи овој практичен водич? Со водичот се поттикнува процената на доказите како структурен пристап, кој е во согласност со Програмата за обука на ЕКПА. Овој пристап треба да се применува во секоја фаза од процесот на испитување на барањето за азил. Водичот е поделен на три главни дела. Првиот дел е за собирање информации, вториот дел се однесува на проценка на кредибилитетот и третиот дел е за проценка на ризик. Во фокусот на водичот е процената на кредибилитетот. Процената на ризикот е накратко опфатена како премин кон следниот и последен чекор од испитувањето на потребата за меѓународна заштита.

На кој начин е креиран практичниот водич? Водичот е креиран од експерти од земјите-членки, потпомогнати од ЕКПА. Важен придонес даде и Референтната група заедно со Европската комисија и УНХЦР. Важните извори на информации за осмислување на овој практичен водич беа материјалот обезбеден од Референтната група, како што е „Beyond proof“ на УНХЦР: Процената на веродостојноста во Системите за азил на ЕУ и Унгарскиот хелсиншки комитет „Процена на веродостојноста во постапките за азил: Мултидисциплинарен прирачник за обука“. Тогаш водичот го разгледаа и го прифатија сите земјите-членки. Производ е на комбинирана експертиза, отсликувајќи ги заедничките стандардни и заедничката цел за постигнување висококвалитетни постапки за азил.

Кој треба да го користи практичниот водич? Водичот главно е наменет за поддршка на надлежните службеници во нивната секојдневна работа. Се смета дека е корисен и за новите надлежни службеници, кои може да имаат корист од дополнителни насоки во овој клучен аспект од нивната работа, како и за надлежните службеници со долгогодишно искуство, кои може да го користат како потсетник при справувањето со одделни случаи. Освен тоа, треба да се смета како алатка за самовалуација, како и за надзор на квалитетот. Со мали измени, може да се применува како алатка за проценка на квалитетот и може да биде од интерес за секој оној што е вклучен во постапката за азил.

Како треба да се користи практичниот водич? Овој водич е осмислен да биде што е можно попрактичен. Составен од три меѓусебно поврзани нивоа. Првото ниво е контролна листа, која овозможува инстантен преглед на важните елементи во секоја фаза од собирање информации, преку поврзување на доказите со материјалните факти и спроведување проценка на веродостојноста, до проценка на ризик. Второто ниво дава кратки насоки со кои се дава објаснување и се надополнува секој елемент од контролната листа. Третото ниво дава референции со меѓународните инструменти, инструментите на Европската унија и националните инструменти споменати во водичот. Нивоата се интерактивно се поврзани со

хиперврски, со што се зголемува практичноста на водичот кога се користи електронски. Водичот содржи и шема која може да се користи при процена на конкретен случај.

На кој начин практичниот водич се поврзува со националното законодавство и практика? Ова е алатка за делумна конвергенција која ги рефлектира заедничките стандардни и остава простор за национални варијации во законодавството, насоките и практиката. Секој државно тело може да вклучи релевантните делови од законодавството и насоките во водичот на саканите места за надлежните службеници да имаат водич за процена на доказите на едно место.

Практичен водич на ЕКПА:

Процена на докази Контролна листа

Вовед: Важноста на процената на докази

Чекор 1: Собирање информации

- Идентификување на материјалните факти
  - Поврзете ги материјалните факти со предусловите од дефиницијата за бегалец
  - Поврзете ги материјалните факти со предусловите од дефиницијата за лицето кое има право на супсидијарна заштита
  - Запомнете дека идентификацијата на сите материјални факти е постојан процес
- Применете го заедничкиот товар на докажување за да ги соберете доказите
  - Проверете дали барателот ја исполнува неговата/нејзината обврска за поткрепување (товарот на докажување за барателот)
    - Дали барателот ги направил сите напори да ги обезбеди изјавите и документите?
    - Дали барателот ги обезбедил сите докази навреме?
    - Дали барателот дал задоволително објаснување за недоволните докази?
  - Исполнете ја обврската на надлежното службено лице за истрага (товарот на водење истрага за надлежното службено лице)
    - Информирајте го барателот за неговите/нејзините обврски
    - Побарајте да го појасни она што е нејасно
    - Адресирајте очигледни недоследности, недоволно информации, прашања за уверливост
    - Добијте релевантни информации за земјата на потекло
    - Добијте други докази доколку е можно
    - Постапувајте соодветно со лица со посебни процедурални потреби
  - Доколку е можно, земете ги предвид конкретните правила за поткрепување (пренесен товар на докажување):
    - Дали е релевантен член 4(4) од ДК (минат прогон/сериозна штета или директни закани за тоа)?
    - Може ли да има заштита во земјата на потекло?
    - Може ли да се применува Внатрешна заштита (исто така позната како Алтернатива за внатрешно бегство)?
    - Може ли да има исклучување од меѓународна заштита?
    - Дали барателот на азил доаѓа од безбедна земја на потекло која е одредена како таква според вашето национално законодавство?
- Собирање докази релевантни на материјалните факти
  - Добивање изјави од барателот на азил
    - Лично сослушување
    - Писмени изјави

- Собирање докази од други извори
  - Документи (доставени од барателот на азил)
  - Информација за земјата на потекло (ИЗП)
  - Други докази
    - Експертски извештаи
    - Медицински или психолошки извештаи
    - Извештаи за јазична анализа
    - Информации од други лица (исказ на сведоци)
    - Информации од државните органи на земјите-членки
    - Информации од другите земји-членки

Чекор 2: Процена на веродостојноста

- Поврзете ги доказите со секој материјален факт
- Проценете ги изјавите на барателот на азил според показателите на веродостојност
  - Проверете ја внатрешната веродостојност
    - Доволно детали и специфики
    - Конзистентност
    - Однесувањето не треба да се користи како показател на веродостојност
  - Проверете ја надворешната веродостојност
    - Усогласеност со ИЗП
    - Усогласеност со општо познатите информации
    - Усогласеност со другите докази
  - Проверете ја уверливоста
- Проверете ги документите
  - Релевантност
  - Постоене
  - Содржина
  - Форма
  - Природа
  - Автор
- Проверете ги медицинските и психолошките докази
- Земете ги предвид индивидуалните и општите фактори што може да доведат до искривување на информациите
  - Фактори поврзани со барателот
    - Меморија
    - Траума и ПТСП
    - Други психолошки и здравствени проблеми
  - Возраст
  - Образование
  - Култура, религија и верувања
  - Сексуална ориентација и полов идентитет (СОПИ)
  - Пол

- Фактори поврзани со надлежното службено лице
  - Имајте ги предвид ефектот на стрес, работното оптоварување и роковите
  - Имајте го предвид ефектот на долгорочна изложеност на искази за азил
  - Избегнувајте предрасуди стереотипи
  - Важноста на самоевалуацијата и супервизијата
- Фактори поврзани со ситуацијата околу сослушувањето
- Одредете кои материјални факти ќе се прифатат
  - Разгледајте ги сите докази поврзани со секој материјален факт во целост
  - Одредете кои факти се утврдени (прифатени) или не (одбиени)
  - Утврдете кои факти остануваат неизвесни
- Применете го член 4(5) од ДК за оние материјални факти кои остануваат неизвесни (благодат од сомнежот)

Чекор 3: Процена на ризик

- Анализирајте го основаниот страв од прогон/реален ризик од нанесување сериозна штета
  - Примена на член 4(3) од ДК
  - Земете предвид претходен прогон и сериозна штета или нивното непостоење
  - Применете го стандардот за докажување

Практичен водич на ЕКПА: Процена на докази Насоки

Вовед: Важноста на процената на докази [назад]

Процената на доказите може да се дефинира како примарен метод на утврдување на фактите од индивидуалниот случај преку процесот на испитување и споредба на расположливите докази.

Во општи црти сферата на процена на доказите не е регулирана со меѓународните закони. Во Женевската конвенција од 1951 година не се утврдени конкретни одредби за процена на докази. Сепак, осмислени се насоки во таа сфера и во форма на „Прирачник и насоки за процедурите и критериумите за утврдување на статусот на бегалците на УНХЦР согласно со Конвенцијата од 1951 година и Протоколот од 1967 година за статусот на бегалците“ (реиздаден во 2011 година), ставки 195-295 и во „Белешката за товарот и стандардот за докажување во барањата на бегалците“ (1998 год.).

Во сферата на процена на докази [Директивата за квалификација \(ДК\)](#) е првиот законски обврзувачки наднационален инструмент од регионален опсег со кој се утврдува кои критериуми треба да ги исполнува барателот за да се квалификува како бегалец или како лице кое има потреба од меѓународна заштита. ДК во голема мера се потпира на меѓународни и европски инструменти за правата на бегалците и човековите права и јуриспруденција.

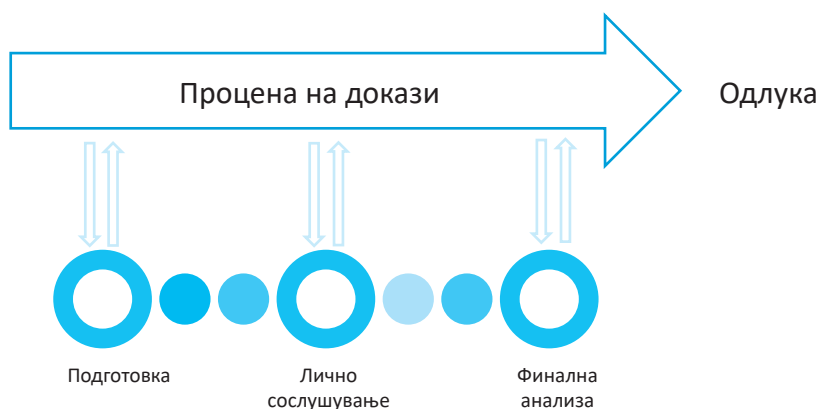
Сепак, европските земји имаат различни законски традиции и различни практики во процената на доказите воопшто. Ако земјите-членки применуваат слични законски концепти за исполнување на условите за меѓународната заштита, но нивната процена на докази е различни, лесно можат да дојдат до различни заклучоци. Освен тоа, постапките за азил се различни од секоја друга законска постапка, делумно поради недостигот на „вообичаени“ средства за објективни докази и поради тешките последици од донесените одлуки. Затоа, утврдувањето на условите за конкретни процедурални норми за процена на доказите во постапката за азил и познавањето на овие стандарди се важни за фер и ефективен процес на донесување одлуки.

Процената на доказите е методологија која што треба да се има предвид во текот на целиот процес на испитување на барањето за азил.

Овој практичен водич се состои од пристап за процена на доказите во три чекори:

- Чекор 1: Собирање информации
- Чекор 2: Процена на веродостојноста;
- Чекор 3: Процена на ризик.

Надлежното службено лице ги применува тие чекори во различните фази од постапката за азил:

Чекор 1. Собирање информации [назад]

1.1 Идентификување на материјалните факти [назад]

За да се процени барањето за меѓународна заштита, надлежното службено лице треба да ги идентификува материјалните факти.

Материјалните факти кои се директно поврзани со дефиницијата за бегалец (член 1(A)(2) од Женевската конвенција од 1951 година и член 2 (г) од ДК) или на лицето кое ги исполнува условите за супсидијарна заштита (член 2(f) и член 15 од ДК) и кои се клучни за апликацијата. Непотребно е да се фокусира на мали или неважни факти кои не влијаат врз главните елементи од барањето.

Соодветната идентификација на материјалните факти е важна и за кредибилитетот и за процената на ризик. Ако фактот не е материјален, тогаш нема потреба да се зема предвид, без оглед дали е прифатен од надлежното службено лице или не. Ако надлежното службено лице го прифати материјалниот факт, тој/таа може да ја процена потребата за меѓународна заштита врз основа на тој факт. Материјалниот факт кој не е прифатен во текот на процената на веродостојноста, не треба да се зема предвид за процена на ризикот. За детални информации за процена на веродостојноста и процената на ризик, погледнете го чекор 2 и чекор 3.

Погледнете ја [шемата](#) за идентификување на материјалните факти.

1.1.1 Поврзување на материјалните факти со предусловите од дефиницијата за бегалци [назад]

Главните елементи на дефиницијата за бегалец се следните:

- Барателот мора да биде државјанин на земја од третиот свет надвор од неговата/нејзината земја на потекло (или апатрид надвор од неговата/нејзината земја на вообичаено живеалиште);
- Барателот мора да има заснован страв од прогон;
- Можниот прогон мора да биде поврзан со (или припишана) раса, религија, националност, политичка определба или членство во конкретна социјална група на барателот;
- Барателот мора да биде во неможност или поради основан страв, да одбива да прима заштита од земјата на потекло;
- Барателот не смее да е исклучен од статусот на бегалец.

1.1.2 Поврзување на материјалните факти со предусловите од дефиницијата за лице кое ги исполнува условите за супсидијарна заштита [назад]

Условите кои лицето мора да ги исполнува за супсидијарна заштита се следните:

- Барателот мора да биде државјанин на земја од третиот свет надвор од неговата/нејзината земја на потекло (или апатрид надвор од неговата/нејзината земја на вообичаено живеалиште);
- Барателот мора да биде лице кое не се квалификува како бегалец;
- Мора да постои основа причина за да се верува дека барателот би се соочил со вистинска опасност од сериозна неправда како што е дефинирано во член 15 од ДК;
- Барателот мора да биде во неможност или поради ризик, да одбива да прима заштита од земјата на потекло;
- Барателот не смее да биде исклучен од супсидијарна заштита.

1.1.3 Запомнете дека идентификувањето на материјалните факти е тековен процес [назад]

Основниот принцип е дека надлежното службено лице треба да пристапи со отвореност и да ги зема предвид новите факти што се јавуваат во текот на целиот процес.

Идентификацијата за материјални факти е тековен процес кој се случува од моментот кога барателот на меѓународна заштита поднесува барање додека надлежното службено лице не ја започне процената на ризик.

Надлежното службено лице ги идентификува материјалните факти од апликацијата при подготовка на сослушувањето врз основа на првично достапните информации; додека сослушувањето на барателот и кога тој/таа смета дека документите и доказите се поднесени, исказите дадени од членовите на семејството или сведоци или информација за земјата на потекло.

(погледнете ја [шемата](#) за илустрација за тоа како се идентификуваат материјални факти)

1.2 Примена на заедничкиот товар на докажување за собирање на доказите [назад]

Во апликациите за меѓународна заштита, почетна точка е дека барателот има товар на докажување за барањето што го поднесува. Сепак, поради посебните карактеристики на постапката за азил, прашањето за товарот на докажување станува покомплексен.

Процесот на собирање на доказите за да се утврдат материјалните факти се управува со три главни начела:

- 1) обврската на барателот за поткрепување (товар на докажување за барателот);
- 2) обврската на надлежното службено лице за истражување (товар на истражување за надлежното службено лице);
- 3) конкретни правила за поткрепување (сменет товар на докажување);

1.2.1 Проверка дали барателот ја исполнил својата обврска за поткрепување (товар на докажување за барателот) [назад]

Надлежното службено лице треба да го информира барателот за неговиот/нејзиниот товар на докажување кој имплицира обврска за барателот да даде веродостојна изјава, да ги достави сите докази со кои располага и да соработува со органите во процената на неговата/нејзината апликација.

Во согласност со [член 4\(1\) од ДК](#), земјите-членки може да смета дека е обврска на барателот да ги поднесе што е можно побрзо сите елементи потребни за поткрепување на апликацијата за меѓународната заштита. Елементите се состојат од изјавите на барателот и целата документација со која располага барателот во однос на возраста, потеклото, вклучително и релевантни роднини, идентитет, националност/и, земја/и и место/а на претходен престој, претходни апликации за азил, рути на патување, патнички документи и причини за поднесување барање за меѓународна заштита ([член 4 \(2\) од ДК](#)).

1.2.1.1 Дали барателот ги направил сите напори за обезбедување на сите изјави и документи што ги имал на располагање? [назад]

Барателот треба да ги поднесе сите релевантни докази што ги има на располагање, на надлежното службено лице.

При процената на однесувањето на барателот во овој однос (односно кои докази треба да ги поседува или може практично да ги обезбеди), надлежното службено лице треба да ги земе предвид сите индивидуални и контекстуални околности на случајот, како што се расположливите средства за стекнување на доказите, физичкото/менталното здравје на барателот, нивото на образование, ситуацијата во земјата на потекло, семејните врски, зошто барателот побегнал од земјата и како, релевантното законодавство во земјата на потекло, итн.

1.2.1.2 Дали сите докази се доставени во најкраток можен рок? [назад]

Се очекува барателот да ги поднесе сите расположливи докази што е можно побрзо. На овој начин, надлежното службено лице може навремено и соодветно да ги идентификува и да ги процени сите материјални факти на случајот. Исполнувањето на оваа обврска е тесно поврзана со обврската на органите да го информираат барателот за неговите/нејзините обврски во постапката за азил, средствата со кои располага барателот за обезбедување на доказите и индивидуалните околности на случајот.

Практичен пристап е да се разговара со барателот кои докази планира да ги поднесе и да се утврди разумен временски рок.

1.2.1.3 Дали барателот добил доволно објаснување за недостигот на поткрепувачките докази? [назад]

За некои факти од случајот, барателот може да не биде во можност да ги обезбеди потребните докази. Надлежното службено лице треба да процени дали може да се прифати објаснувањето од барателот зошто не може да поднесе дополнителни докази. Објаснувањето дадено од барателот треба да се процени врз основа на индивидуалните и контекстуалните околности на случајот, врз основа на индикаторите и факторите за недостојноста што може да доведат до погрешна процена (видете и 2.4 за факторите може да доведат до погрешна процена).

1.2.2 Исполнување на обврската на надлежното службено лице за истражување (товар на истражување за надлежното службено лице) [назад]

Барателот мора да добие можност да ги презентира сите материјални факти и сите релевантни докази. Во соработка со барателот, обврска е надлежниот орган да ги утврди релевантните елементи од апликацијата. За да ја исполни оваа обврска, надлежното службено лице мора:

1.2.2.1 Информирање на барателот за неговите/нејзините обврски [назад]

Барателот мора да биде информиран за неговите/нејзините обврски во постапката за азил, вклучително и обврската да соработува, како и за последиците доколку не ги исполни овие обврски. Треба да се дадат информации што е можно побрзо во согласност со националните процедури. Информацијата треба да се пренесе на јазикот кој барателот го разбира или со причина се претпоставува дека го разбира, а мора да биде и лесно разбирлив. Дадената информација мора да ги опфаќа применливите рокови за исполнување на обврските. Барателот треба да добива и практични информации за средствата за исполнување на неговите/нејзините обврски во согласност со националното законодавство и практика.

1.2.2.2 Разјаснување на она што не е јасно [назад]

Надлежното службено лице мора да ги појасни сите релевантни факти од апликацијата во соработка со барателот имајќи ги предвид достапните докази, информацијата за земјата на потекло и можните фактори кои може да доведат до погрешна процена (видете и 2.4 за факторите може да доведат до погрешна процена). Процената на случајот не смее да се заснова врз аспекти кои се нејасни за надлежното службено лице и оставаат простор за претпоставки, шпекулации, интуиција или претчувства.

1.2.2.3 Адресирање на очигледни недоследности, недоволно информации, проблеми со уверливост [назад]

За сите недоследности, прашања за уверливост и недоволна информација треба да се извести барателот и треба да му/и биде дадена можност да ги појасни. Надлежното службено лице треба да се фокусира и на идентификување на причината за тоа за да може соодветно да го процени нивното влијание за процена на веродостојноста. Надлежното службено лице треба да го земе предвид потенцијалното присуство на факторите за погрешна процена (види и 2.4 за факторите што може да доведат до погрешна процена) кои може да влијаат врз доследноста на изјавите на барателот и неговата/нејзината способност да дава детална информација.

1.2.2.4 Други релевантни информации за земјата на потекло [назад]

За да се процени случајот, надлежното службено лице треба да добие релевантни, точни и ажурирани информации за земјата на потекло (ИЗП). ИЗП треба да биде што е можно поконкретна и да не е ограничена на општата ситуација во земјата на потекло. Треба да доаѓа од различни извори, како се национални единици за ИЗП, ЕКПА, УНХЦР и други релевантни организации за човекови права. ИЗП треба да биде цел и пристапот за добивање на таа информации треба да биде непристрасен (оној што ја добива, не смее да ги разгледува информациите кои одат во прилог само на негативна или само позитивна одлука).

1.2.2.5 Добвање други докази доколку постои можност [назад]

За да се процени случајот, надлежното службено лице можеби треба да добие и други докази по службена должност (видете и дел 1.3.2.3 за други докази).

1.2.2.6 Соодветно постапување со лица со посебни процедурални потреби [назад]

За ефикасно да се поткрепи апликацијата, на одредени баратели може да им се потребни посебни процедурални гаранции, меѓу другото, поради нивната возраст, пол, сексуална ориентација, половиот идентитет, попреченост, тешка болест, ментални нарушувања или како последица на тортура, силување или други сериозни форми на психолошко, физичко или сексуално насилство. Земјите-членки во разумен период по поднесување на апликацијата треба да процени дали барателот има потреба од посебни процедурални гаранции и во зависност од случајот, за да му/и дадат соодветна поддршка.

Треба да се стави конкретен акцент на истражувачката улога на надлежното службено лице во случај на лица со посебни процедурални потреби. Надлежното службено лице треба да ги собира релевантните информации со конкретно разгледување на посебните потреби на барателот. За соодветна процена на влијанието на овие околности во конкретниот случај, надлежното службено лице може да бара мислења од релевантни експерти (на пр., за ментални нарушувања, последици од форми на психолошко, физичко и сексуално насилство, итн.). Надлежното службено лице треба да му овозможи на барателот со посебни процедурални потреби доволен период за презентирање на елементите потребни за поткрепување на апликацијата за меѓународна заштита и да ги земе предвид таквите потреби за спроведување на лично сослушување.

1.2.3 Доколку постои можност, да се земе предвид посебните правила за поткрепување (префрлен товар на докажување) [назад]

Товарот на докажување се префрла на надлежното службено лице кога тој/таа утврди дека постои можност за внатрешна заштита или постои можност за заштита во земјата на потекло или дека има елементи кои упатуваат дека барателот треба да биде исклучен од меѓународна заштита. Ова префрлање се случува ако барателот покажува дека веќе бил/а предмет на прогон или сериозна штета или на директни закани од таков прогон или таква штета во земјата на потекло. Исто така има случаи во кои товарот на докажување се префрла на барателот, како што е можна примена на концептот за безбедна земја на потекло.

1.2.3.1. Дали е релевантен член 4(4) ДК (претходен прогон/сериозна штета или директни закани)? [назад]

Во текот на испитувањето на фактите, надлежното службено лице може да утврди дека барателот поткрепил дека веќе бил/а предмет на прогон или сериозна штета или на директни закани од таков прогон или таква штета во земјата на потекло. Ова би бил сериозен показател за основаниот страв на барателот од прогон или реален ризик од претрпување голема штета освен ако не постојат добри причини за да се согледа дека таквиот прогон или сериозна штета нема да се повторат. Обврска на надлежното службено лице е да покаже дали има добри причини.

1.2.3.2 Дали постои заштита во земјата на потекло? [назад]

Додека барателот треба да ја поткрепи апликацијата (ризик од прогон/сериозна штета ако се врати во земјата на потекло), товарот на докажување дека постои заштита во земјата на потекло (или обратно) го носи надлежното службено лице.

За да потврди достапноста на заштита во земјата на потекло, во процесот на идентификување на материјалните факти од апликацијата надлежното службено лице треба да утврди дали барателот се обидел да бара заштита од соодветните органи/лица; зошто не го сторил/а тоа; од кои органи/лица била барана помош, каков бил резултатот на оваа акција и дали постои можност за заштита, ефективна и од непривремена природа (член 7 од ДК).

1.2.3.3 Дали може да се примени внатрешна заштита (исто така позната и како алтернатива за бегств)? [назад]

Доколку е утврдено во националното законодавство, надлежното службено лице може да утврди дека барателот има на располагање интерна заштита од прогон или сериозна штета во самата земја на потекло. Во ваква ситуација надлежното службено лице треба да докаже дека има таков дел во земјата на потекло каде што барателот може безбедно и законски да патува, да добие прием и оправдано да очекува да остане таму (член 8 од ДК).

За да се поткрепи таквото тврдење, надлежното службено лице при идентификување на материјалните факти, ги има предвид општите околности кои преовладуваат во тој дел од земјата и личните околности на барателот. Тој/таа обезбедува дека се добиени точни и актуелни информации од релевантни извори, како што се УНХЦР и ЕКПА, кои ја покриваат и општата ситуација во земјата и ситуацијата во идентификуваниот регион на заштита во таа земја.

Во случаите во кои државата или агентите на државата се извршителите на прогонот или на сериозната штета, надлежното службено лице треба да претпостави дека барателот нема ефективна интерна заштита на располагање.

Ако барателот е малолетно лице без придружба, треба да има соодветна заштита и старателски договори, кои се во најдобар интерес на малолетното лице без придружба, како дел од истрагата спроведена од надлежното службено лице во однос на тоа дали има на располагање ефективна заштита.

1.2.3.4 Дали може да се примени исклучување од меѓународна заштита? [назад]

Во процесот на утврдување на материјалните факти (пред фактичкото испитување), надлежното службено лице може да идентификува основа кои може да доведат до исклучување на барателот од меѓународна заштита.

Доколку надлежното службено лице смета дека на барателот треба да му биде одбиена заштитата врз основа на исклучување, тогаш тој/таа треба да го поткрепи тоа во согласност со член 12 од ДК и член 17 од ДК.

Исклучувањето мора да се заснова врз јасен и веродостоен доказ. Барателот мора да добие можност да го оспори доказот што се користи за поткрепување на исклучувањето.

1.2.3.5 Дали барателот доаѓа од безбедна земја на потекло во согласност со вашето национално законодавство? [назад]

Некои земји-членки го вовеле концептот на безбедна земја на потекло и ги одредиле некои земји како безбедни земји на потекло во согласност со нивното национално законодавство. Во зависност од националното законодавство и практика, ако барателот доаѓа од таква земја, надлежното службено лице може да претпостави дека е безбедна за барателот освен ако тој/таа не изнесе факти кои го докажуваат спротивното. Одредувањето на некоја земја дека е безбедна не може да воспостави апсолутна гаранција за безбедност за секој граѓанин на таа земја.

Во случаите во кои барателот покажува дека има сериозни основи за да се смета дека земјата не е безбедна во неговите/нејзините конкретни околности, одредувањето на земјата како безбедна не може повеќе да се смета дека е релевантно за него/неа. Во согласност со националното законодавство и практика, надлежното службено лице може да му даде ефикасна можност на барателот да изнесе контрааргументи, вклучително и да го информира барателот соодветно и да го нагласи тоа во личното сослушување.

1.3 Собирање докази релевантни за материјални факти [назад]

Задача на надлежното службено лице е да ги истражува и да ги проверува расположливите докази и во соодветен случај да побара поднесување дополнителен доказен материјал кој може разумно да се обезбеди (на пример, извештаи од медиуми, медицински докази, итн.).

За квалитетно донесување одлуки важно е надлежното службено лице да му помогне на барателот со темелно испитување на сите поднесени докази и да му даде можност на барателот да поднесе релевантни докази.

Сите докази треба да се соберат во согласност со **член 4(3) од ДК**. Надлежното службено лице треба да обезбеди дека тој/таа ја разбира релевантноста на доказите поднесени од барателот во поткрепување на апликацијата.

Во некои ситуации дури и ако барателот ги направил сите напори да обезбеди изјави и документација што ја имал на располагање и дал задоволително објаснување дека не може да поднесе некои докази, надлежно службено лице може да смета дека е потребно да обезбеди дополнителни информации за да ги разјасни сите релевантни факти на случајот. Дополнителните информации може да се обезбедат од други изјави на барателот, од членовите на неговото/нејзиното семејство, мислења на експерти, нови писмени докази, попрецизна информација за земјата на потекло, итн. Националното законодавство и насоки мора да вклучат и рокови за обезбедување на дополнителните информации.

Прифатено е дека барателите често не можат да ги поткрепат изјавите со независна документација или други докази. На пример, може да има логистички тешкотии или други тешкотии поврзани со безбедноста во обезбедувањето оригинални официјални документи од земјата на потекло. Сепак, сите информации што се поднесени може во голема мера да му помогнат на надлежното службено лице во процената на севкупниот кредибилитет на барањето.

1.3.1. Собирање изјави од барателот [назад]

Личното сведочење на барателот обично е најважниот доказ, а некогаш и единствениот доказ. Овој доказ може да се поднесе на различни начин, вклучително и лично сослушување или писмена изјава или и двете.

1.3.1.1. Лично сослушување [назад]

Личното сослушување во најголем број случаи, ќе биде главниот извор на докази за надлежното службено лице при процена на апликацијата. Затоа важно е да се спроведе сослушување на тој начин што ќе се обезбедат квалитетни докази од барателот.

Насоки за тоа како да се спроведе квалитетно сослушување, може да се најдат во **Практичниот водич за лично сослушување на ЕКПА**.

1.3.1.2. Писмени извештаи [назад]

Има ситуации во кои писмените изјави може да се примат како дополнителен доказ во поткрепување на апликацијата. Ако се дадени национални насоки во однос на допуштеноста на писмени изјави, можете да ги најдете тука.

1.3.2. Собирање докази од други извори [назад]

Освен обезбедувањето лично сведочење преку лично сослушување и/или писмена изјава, барателите може да поднесат и дополнителни докази во различни форми.

Подолу ќе најдете насоки за највообичаените типови поднесени докази и како начинот за нивна обработка. При собирањето на доказите од други извори, надлежното службено лице треба да биде претпазлив и да се придржува кон правилата за доверливост.

1.3.2.1. Документи поднесени од барателот [назад]

Сите документи поднесени од барателот како доказ за поткрепување на неговото/нејзиното барање мора темелно да се проверат. Надлежното службено лице треба да знае какви документи се поднесени и дали се релевантни за апликацијата. Надлежното службено лице треба да обезбеди и информации, онаму каде што е можно, за генерално очекуваната содржина и форма на некој од поднесените документи (на пр., налог за апсење, покани за суд). Таквата информација може да се обезбеди со релевантна информација за земјата на потекло.

Надлежното службено лице треба да дознае на кој начин барателот ги обезбедил документите што ги поднел. Ако барателот поднесе документи кој не би можел вообичаено да го обезбеди, тоа може да влијае врз тоа дали надлежното службено лице може да се потпре на тој документ како покрепувачки доказ или не. Ако барателот обезбедил документи кои не би се очекувало дека може да ги има, тој/таа треба да добие можност да објасни како го сторил/а тоа.

Во пасошите треба да се проверуваат печатите за влез/излез, визите, доказ за враќање во земјата на потекло, итн., и за да се потврди имиграционата историја на барателот и да се потврди неговиот исказ за настаните заради процена на веродостојноста.

Онаму каде што има експертиза на располагање, документите може да се проверат од релевантен експерт да провери дали се оригинални или дали има докази дека се фалсификат. Ако се открие дека документите се фалсификат, барателот треба да добие можност да објасни како тој/таа ги обезбедил.

Ако се додадени национални насоки во однос на тоа дели треба да се поднесат оригинали или копии, можете да ги најдете [тука](#).

Ако се додадени национални насоки во однос на тоа дали треба да се обезбеди превод од страна на барателот или органот од земјата-членка, можете да ги најдете [тука](#).

1.3.2.2. Информација за земјата на потекло (ИЗП) [назад]

За процесот на донесување одлука важно е да има квалитетна информација за земјата на потекло (ИЗП). Надлежното службено лице мора да биде убеден дека информациите со кои располага се релевантни, точни и актуелни и дека потекнуваат од различни извори. Таквите извори може да вклучуваат национални единици за ИЗП, ЕКПА, УНХЦР и други релевантни организации за човекови права.

Ако информацијата не е достапна, надлежното службено лице можеби ќе треба да побара или да истражи информации релевантни за апликацијата.

Ако се додадени национални насоки во однос на обезбедување ИЗП, можете да ги најдете [тука](#).

1.3.2.3. Други докази [назад]

- Извештаи од експерти [назад]

Надлежните службениците треба да имаат на располагање различни експертски извештаи за да им помогнат во процесот на донесување одлука. Таквите извештаи може да ги обезбеди самиот барател или надлежното то тело.

Барателите може да се потпрат на експертските извештаи кои даваат информација за културата од која потекнуваат, ситуацијата во земјата или други аспекти релевантни за апликацијата. Таквите извештаи може да бидат корисни онаму каде што нема ИЗП од други извори или каде што ИЗП е неодредена или премногу општа.

Сепак, ова не значи дека таквите извештаи треба да се прифатат на ист начин како ИЗП. Надлежниот службеници мора да се одлучат колкава тежина носат таквите извештаи при процената на веродостојноста на добиените материјални факти или при подоцнежната процена на ризикот од враќање.

Ако се додадени национални насоки во однос на обезбедувањето експертски извештаи и околностите во кои може да се побараат, можете да ги најдете [тука](#).

- **Медицински и психолошки извештаи [назад]**

Извештаите од професионално квалификувани медицински лица ангажирани од страна на земјите-членки или барателот или неговиот/нејзиниот застапник, со кој се поткрепува тврдењето дека барателот бил малтретиран или бил предмет на сериозна штета, треба да добијат соодветна тежина во одлучувањето (член 18 од преиначена ДПА). Надлежното службено лице не смее сам да донесува медицински заклучоци врз основа на медицинските докази или за медицинските прашања воопшто.

Освен процената на прашањата како што се докази за тортура, медицинските извештаи може да дадат важни информации во однос на можноста на барателот да даде разумен и детален исказ за она што му/и се случило. На пример, извештајот со кој се потврдува дека барателот пати од траума и дека како резултат има проблеми детално да се присети на настани, може да му помогне на надлежното службено лице да одлучи како да ги толкува неговите/нејзините докази и колкава тежина да им даде на јасно недоволните детали или конзистентност.

- **Извештаи од јазична анализа [назад]**

Надлежниот службеници може да имаат пристап до извештаи за јазична анализа кои се составени од јазични експерти кои зборуваат и слушаат поединци и потоа да дојдат до соодветно мислење во однос на нивното место на потекло.

Ако се додадени национални насоки во однос на допуштеноста на такви извештаи и како треба да се обезбедат, можете да ги најдете [тука](#).

- **Информации од други лица (сведоци) [назад]**

Во однос на информациите обезбедени од квалификувани експерти во нивното поле, може да се даде/ побара сведочење од други лица или групи кои може да помогнат во процената на веродостојноста на изјавата на барателот. Такво сведочење може да има од различни извори, вклучително:

- членови на семејството
- училишта
- политички групи
- религиозни групи

Таквите докази може внимателно да се испитуваат и да се проценат за да се утврди на кој начин ја поткрепуваат изјавата на барателот или негираат. Ако надлежното службено лице собира такви докази, треба особено да се земе предвид прашањето за доверливост. Надлежното то службено лице треба да дојде до заклучок во однос на тоа колкава тежина треба да му припише на сведочењето и дали може да се потпре на тој сведок.

- **Информации од државните власти на земјите-членки [назад]**

Постои можност да има информации од други државни органи кои може да помогнат во утврдувањето на материјалните факти во апликацијата. На пример, може да биде соодветно да се бара информација како што е:

- поклопување на отпечаток од прст на ЕУРОДАК
- регистрација на бракови
- полициски/судски досиеја
- медицински досиеја (може да биде потребна согласност на барателот според националното законодавство и насоки)

Во случај ако службеници од земјите-членки собираат докази во земјата на потекло, треба да се внимава во однос на тоа да не се стави во опасност барателот или поврзаните лица.

- **Информација од друга земја-членка [\[назад\]](#)**

Во некои околности може да биде соодветно да се бара информација за барателот од друга земја-членка во која претходно престојувал. За таквите барања може да биде потребна согласност од барателот заради доверливост.

Ако се додадени национални насоки во однос на тоа како треба да се поднесат такви барања, можете да ги најдете [тука](#).

Чекор 2. Процена на веродостојноста [назад]

Откако ќе се соберат сите информации и докази, надлежното то службено лице треба да се фокусира на процена на доказите кои се поткрепа на секој материјален факт.

2.1 Поврзување на доказите со секој материјален факт [назад]

Надлежното службено лице треба да запомни дека „материјалните факти“ не се исти со докажаните факти според начинот на кој „факти“ обично се во смисла на системот на граѓанско право, туку повеќе се однесуваат на наводите кои во контекст на барање азил треба да се проценат како веродостојни или не.

Во текот на процесот на собирање докази важно е сите докази што се собрани да се релевантни на материјалните факти на случајот. Во многу случаи, конкретни видови докази може да се поврзат со повеќе материјални факти (на пр., лично сослушување или писмена изјава).

Видете ја [шемата](#) за поврзување на доказите со материјалните факти.

2.2 Процена на изјави на барателот во согласност со показателите на веродостојност [назад]

2.2.1 Донесување заклучоци за внатрешна веродостојност [назад]

Интерната веродостојност вклучува доволно детали и специфични информации, како и доследност.

2.2.1.1 Доволно детали и специфики [назад]

Кое ниво на детали е доволно или колку детали се доволни?

По правило, колку повеќе **детали** се пријавени и се достапни, толку подобра ќе биде сликата. Ова се однесува на фактот дека реално доживеаните настани нормално може да се пријават поживописно и спонтано. Сепак, надлежното службено лице треба да запомни дека може да има разумно објаснение зошто барателот не може да се сети на деталите од конкретен настан и да има предвид можни искривувања (видете и [2.4 за факторите што може да доведат до искривувања](#)). Затоа, недостигот на детали не влијае врз веродостојноста во сите ситуации.

Специфичноста се состои од сите лични, индивидуални околности и начинот на кој е доживеан и искажан некој настан. Главната нишка на многу случаи може да биде слична, но секој случај има свој индивидуални специфичности кои го прават уникатен. Во таквите случаи може да биде од помош да нема придржување кон клучните елементи од тврдењето, туку да се поставуваат и дополнителни прашања околу настанот и на тој начин да се дојде до специфичните факти. Ако исказот на барателот не е доволно специфичен, тоа може да биде показател за недостиг на веродостојност.

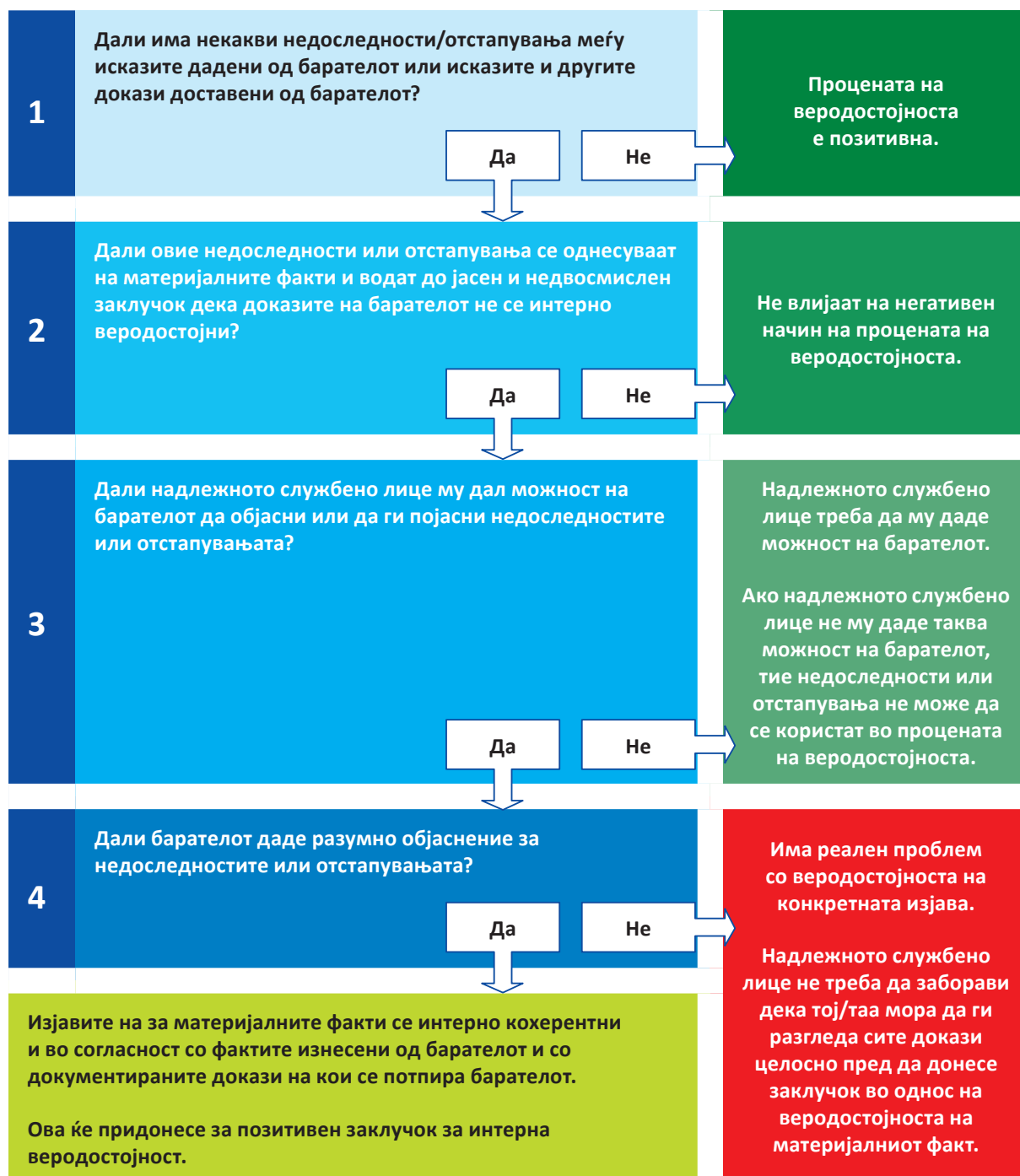
Личното сослушување најчесто е најважниот извор на информации за собирање што е можно повеќе детали и специфични факти и зависи од вештините за сослушување на надлежното службено лице (создавање добра атмосфера, добри техники за сослушување, подлабинско познавање на случајот) за да стигне до материјалните детали.

2.2.1.2 Усогласеност [назад]

Доследноста вообичаено значи изоставање противречности и разлики во материјалните факти презентирани од барателот. Се поврзува со:

- општи усни и писмени изјави дадени од барателот;
- различни изјави за истиот предмет во различни периоди од постапката;
- различни информации за истиот предмет од други докази презентирани од барателот;

Тестот во четири чекори претставен подолу може да биде корисен како насока за тоа како треба надлежното службено лице да се справува со (не)доследност:

2.2.1.3 Однесувањето не треба да се користи како показател на веродостојност [назад]

Однесувањето генерално подразбира невербална комуникација и облик на однесување како што е, тонот на гласот и модулација на говорот, начинот на постапување, контактот со очите и изразите на лицето, итн. Овие се највидливи во текот на личното сослушување.

Надлежното службено лице не треба да се потпира на однесувањето како показател на веродостојност. Заклучоците што се засноваат врз однесувањето на барателот, често би биле еднакви на обични претпоставки и субјективни ставови врз основа на претчувство.

2.2.2. Донесување заклучоци за надворешна веродостојност [назад]

Надворешната веродостојност се поврзува со конзистентноста со информацијата за земјата на потекло (ИЗП), познатите факти и други докази собрани од страна на органот.

2.2.2.1 Усогласеност со ИЗП [назад]

ИЗП може да се користи за неколку аспекти од разгледувањето на апликацијата. Може да се користи за поткрепување на исказот на барателот за материјалните факти, како и за формирање на докази кои ќе се употребат за процена на ризикот од враќање.

- **Поткрепувачка ИЗП**

Ако објективната ИЗП ги поткрепува доказите на барателот, тогаш нема сериозна причина за сомнеж и изнесениот факт може да се прифати.

- **Контрадикторна ИЗП**

ИЗП која јасно го противречи изнесениот материјален факт е негативен фактор за веродостојност. Затоа, барателот треба да добие можност да даде дополнително објаснение.

- **Непостоење на ИЗП**

Непостоењето на ИЗП не секогаш значи дека не се случил изнесениот факт/настан. На пример, може да биде поради ограничен пристап до информации во земјата на потекло или поради помалку важен настан, итн. Затоа, непостоењето на ИЗП само по себе не води кон негативен заклучок за веродостојност.

2.2.2.2 Усогласеност со општо познатите информации [назад]

Одредени факти се општо познати не може разумно да се оспорат (како што се, закони на физиката). Ти факти не зависат од културолошки различни перцепции. Таквите факти обично не треба да се поткрепуваат со дополнителни докази. Исказот на барателот треба да биде во согласност со такви општопознати информации за да биде веродостоен. Во примената на овој концепт, надлежното службено лице треба да биде внимателен да не го прошири тоа и на идеите што тој ги зема предвид врз основа на неговото/нејзиното социјални, културни и лични доживувања.

2.2.2.3 Доследност со други докази [назад]

Други докази може да вклучат изјави од издржувани лица и сведоци, документи од други државни органи, експертски извештаи, итн. Таквите докази може да бидат поткрепувачки или контрадикторни на изјавите на барателот. Како почетна точка, интерната веродостојност на оние други докази треба да се процени. Ако доказот е спротивен на изјавите на барателот, надлежното то службено лице треба да го нагласи ова и да му даде можност на барателот да ги објасни недоследностите. Надлежното то службено лице треба да го земе предвид ова објаснение.

2.2.3. Донесување заклучоци за уверливост [назад]

За да биде уверлив, текот на настаните треба да биде веројатен и да изгледа можен за разумна личност.

Надлежните службеници треба да бидат свесни дека концептот на уверливост треба да се користи внимателно, барем да се избегнуваат шпекулации и субјективни претпоставки или предрасуди. Изнесениот факт може да биде уверлив кога се зема предвид во контекст на околностите на барателот, вклучително и полот, возраста, сексуалната ориентација, половиот идентитет, образованието, социјалната и културолошка заднина, животните искуства и околности во земјата на потекло или местото на живеалиште, итн. Надлежното службено лице треба да земе предвид дека може да има разлики меѓу неговата/нејзината перспектива и онаа на барателот, што може да го објасни јасниот недостиг на уверливост.

Заклучокот за недостиг на уверливост мора да се заснова на разумно донесени и објективно оправдани заклучоци и надлежното службено лице треба даде јасни причини за заклучокот за неуверливост на исказот.

Видете ја **шемата** за поврзување на доказите со материјалните факти.

2.3 Процена на документите [назад]

Документите треба да се проценат според следните чекори:

- **Релевантност [назад]**

Релевантноста се однесува на тоа дали документот е поврзан со конкретниот материјален факт. Релевантноста треба да се појасни во соработка со барателот.

- **Постоење [назад]**

Постоењето се однесува на тоа дали постои тип документ според општите информации.

- **Содржина [назад]**

Треба да се процена следните елементи:

- Дали содржи интерни контрадикции?
- Дали е во согласност со изјавите на барателот?
- Дали е во согласност со ИЗП?
- Дали е прецизен документот? Прецизноста се однесува на нивото на детали кои се важни за конкретниот материјален факт.
- Дали документот е директен исказ на материјален факт? Дали информацијата доаѓа од различен извор или се состои од изјавите на барателот?

- **Форма [назад]**

Формата на документот е релевантна за процена на автентичноста. Во зависност од националната практика, може да содржи процена од експерт или споредба со референтниот материјал. Надлежното службено лице треба да биде внимателен при донесување заклучок за автентичноста врз основа само на формата на документот, бидејќи во некои земји може да нема стандардизирана форма за одредени документи.

- **Природа [назад]**

Елементот на природата на документот се однесува на тоа дали документот е поднесен во оригинал или копија, во каква состојба е, дали е оштетен или дали има траги од измени. Оригиналниите документи имаат поголема вредност во процената. Сепак, надлежното службено лице треба да има предвид дека некои документи не може да се добијат во оригинал.

- **Автор [назад]**

Надлежното службено лице треба да ги утврди квалификациите на авторот и неговата/нејзината објективност и/или релевантното искуство.

Документите треба да се земат предвид заедно со другите докази што придонесуваат за утврдување на конкретен материјален факт кој го поткрепуваат, како и други елементи од процената на веродостојноста. Документот мора да се процени на истиот начин како другите докази. Не е несоодветно да не се придава тежина на документ без да се наведат причини за донесување на ваквиот заклучок врз основа на расположливите докази - односно објективни информации за земјата на потекло во однос на доследноста со оглед на другите докази од оваа точка.

Видете го дел 1.3.2.1 за повеќе информации за документите поднесени од барателот.

Видете ја **шмата** за изведување веродостојни заклучоци.

2.3.1 Процена на медицинските и психолошките докази [назад]

Многу специфичен доказ, изнесен од квалификувано лице, е медицинскиот или психолошкиот доказ. Надлежното службено лице не треба да донесува медицински заклучоци или да дава мислење за третман одреден од лекар. Лекарот не смее да донесува заклучоци за веродостојноста или за правни прашања.

Медицинските или психолошките извештаи треба да опфатат доволно информации во однос на квалификациите на медицинскиот експерт и методите за преглед за да може да се изврши независна процена на доследноста. Во согласност со националните насоки, таквата процена може да се изврши од страна на надлежното службено лице или експерт.

На пример, во случаите каде што има наводи за тортура медицинските извештаи треба да се процена во однос на стандардите од **Истанбулскиот протокол**.

Доколку постои сомнеж, надлежното службено лице може да има можност да побара второ мислење во согласност со националната практика. Ако се додадени релевантни национални насоки, можете да ги најдете тука.

2.4 Земање предвид на индивидуалните и контекстуалните фактори што може да доведат до извртување [назад]

При проверката на веродостојноста на доказите што ги поткрепуваат материјалните факти, надлежното службено лице треба да има предвид дека индивидуалната позиција на барателот и личните околности може сериозно да влијаат врз начинот на кој барателот ги гледа и ги презентира настаните во однос на апликацијата. При добивањето и толкувањето на информациите можни се искривувања кои се резултат на животното и професионалното искуство, како и предрасуди на надлежното службено лице.

Речиси е невозможно да се избегнат таквите феномени – типични за човековата природа. Сепак, неопходно е да се имаат превид при спроведувањето на личното сослушување (погледнете го **Практичниот водич на ЕКПА за лично сослушување**), како и при процената на веродостојноста. Исто така важно е секогаш да се анализира дали таквите индивидуални и субјективни фактори може да влијаеле врз показателите на веродостојност или може да ја појасната очигледната недоследност или отстапување во изјавите на барателот.

Голем дел од факторите на искривување често се преклопуваат. Согледувањето на тие фактори е неопходно за лица што работат во подрачјето на азил. Во продолжение е дадена делумна листа на можни фактори што може да доведат до искривување.

2.4.1. Фактори поврзани со барателот [назад]

Усните изјави се главниот (многу често и единствениот) доказ даден од барателот. При процената на нивната веродостојност, надлежното службено лице треба да провери дали барателот имал можност соодветно да се повика и да ги презентира фактите и дали презентираната информација е соодветно примена и сфатена. Во овој процес важно влијание може да имаат голем број фактори.

2.4.1.1 Меморија [назад]

Човековата меморија има нивоа и граници и важно е да се прифати ова при работата со барателите на азил кои често се потпираат само врз сеќавањата при давањето изјави. Присеќавањето на датуми, детали од некој настан што се случил пред долго време или опишување на лица кои ги сретнале еднаш, може да биде многу тешка задача.

Надлежното службено лице треба да има реалистични очекувања кон нивото на детали од далечни, често трауматски сеќавања при спроведувањето на лично сослушување и при анализата на исходите. Начинот на кој се спроведува сослушувањето влијае и врз количината и квалитетот на информации на

кои може да се присети барателот. Во текот на сослушувањето треба да се избегнуваат прашања кои наведуваат на одговори бидејќи може да влијаат врз исказот на барателот за настаните. За дополнителни насоки погледнете го **Практичниот водич на ЕКПА за лично сослушување**.

2.4.1.2 **Траума и ПТСН [назад]**

Релевантен медицински извештај или мислење од психолог во досието на барателот обично се јасни докази кои потврдуваат дека засегнатото лице доживеало нешто толку трауматично, што неговата/нејзината можност да се сети на изминати настани, следење теми и изнесување структурирани искази може да биде сосема попречена, дури и невозможна. Трауматичните искуства може да доведат и до страв и недоверба, што може да влијае врз количеството и квалитетот на информации кои сака да ги даде барателот.

Изјавите на лицата што доживеала траума или страдаат посттрауматично стресно нарушување (ПТСН) обично се фрагментарни, не го следат временскиот тек, не се контролирани од волјата, туку се предизвикани од сензорни импулси. Трауматизираното лице може да избегне да зборува за тешки искуства.

Се советува да се даде поголема тежина на објективните околности во случајот отколку на субјективниот елемент на страв презентираан од барателот. При разгледувањето на апликацијата на трауматизирано лице, надлежното службено лице не треба да го има истото ниво очекувања при примената на показателите за веродостојност (погледнете [дел 2.2 за користењето на показателите за веродостојност](#)). Всушност, надлежното службено лице треба да биде внимателен при изнесувањето негативни заклучоци за веродостојноста врз основа на изјавите на барателот.

Исто така треба да се има предвид дека трауматичните настани или искуства може да настапиле по напуштањето на земјата на потекло, вклучително и во земјата каде што се одвива постапката за азил.

2.4.1.3 **Други психолошки и здравствени проблеми [назад]**

Причини за тешкотии во изнесување јасни и кохерентни изјави може да бидат медицински проблеми и зависности на барателот, на пр., примање јаки лекови, ментални нарушувања, депресија или зависност од дрога или алкохол. Немањето информација за овие фактори и нивно неадресирање може да доведе до погрешни заклучоци за веродостојноста.

2.4.1.4 **Возраст [назад]**

Факторот возраст може да биде клучен за да се земе предвид при процената на веродостојноста. Особено е важно во случаите на малолетни лица без придружба или случаите каде што малолетни лица се сослушуваат како сведоци во случаите на нивните родители (старатели).

Изјавите на детето може да се неконзистентни, да вклучуваат нејасни изрази или изјави што ги слушнале од возрасните лица со кои патувале или нивните роднини, итн. Затоа е важно сослушувањето да се спроведе на начин соодветен за детето (погледнете го **Практичниот водич на ЕКПА за лично сослушување**).

Возраста е релевантен фактор и за периодот кога се дадени изјави и за периодот кога бил доживеан настанот.

Во зависност од околностите, искривувањата поврзани со возраста може да се релевантни во случај на постари лица.

2.4.1.5 **Образование [назад]**

Разликата во нивото на образование може да влијае врз можноста на барателот да следи и да се сеќава на настани, како и да ја артикулира потребната содржина или соодветно да ги разбере прашањата. Кратки и искрени одговори или грешки во датуми и растојанија може да бидат показател на ограничен вокабулар, ограничено општо познавање, неможност да се разберат и да се опишат апстрактни изрази или недоволна свест дека е потребен детален исказ.

2.4.1.6 *Култура, религија и верувања [назад]*

Културата, религијата и верувањата на лицето го одредуваат начинот на кој тој/таа ги дефинира својот идентитет, ги согледува социјалните улоги и односи на моќ, сфаќа, толкува и пренесува информации. Датумите, годишните времиња, оддалеченоста, периодот на социјално вклучување или вклучување во јавниот живот, идејата за блиско семејство и јазикот на телото може да варираат во зависност од овие фактори.

Други фактори, како што се, образованието, возраста, јазикот, полот или социјалниот статус и обичаи исто така се важни во овој аспект.

При процената на веродостојноста на тврдењето, надлежното службено лице треба да ги има предвид потенцијалните разлики врз основа на културата и/или религијата. Интеркултуролошката компетенција често треба да се има предвид при приемот на информации од различна перспектива и помага во дешифрирање на очигледно неконзистентни изјави со културолошки код.

Освен тоа, надлежното службено лице не смее барателот да го претвори во „затвореник“ на неговата/нејзината култура и не треба однапред да претпоставува дека некое лице кое доаѓа од конкретна културолошка или религиозна заднина постапува на конкретен начин и како последица на тоа, не адресира потенцијален проблем со веродостојност. Само откако ќе му постави прашање и нема да добие одговор, надлежното службено лице треба да провери дали некои културолошки, социјални, религиозни или други бариери можеби се причина за конкретен проблем со веродостојноста.

2.4.1.7 *Сексуална ориентација и полов идентитет (СОПИ) [назад]*

Прашањата поврзани со сексуалната ориентација и половиот идентитет (СОПИ) често може да бидат сензитивна тема и за нив е потребно посебно познавање на темата, како и посебно внимание при процената на веродостојноста. Надлежното службено лице не треба да го поврзува овој услов со прифаќање на сè што изнел барателот без анализа во таков случај. Сепак, потребно е високо ниво на свест и почитување на човековиот дигнитет и различност бидејќи исказот на барателот во таквите случаи директно е поврзан со многу деликатни, лични прашања.

Лицата чиито апликации се поврзани со СОПИ што не е прифатено во нивната земја на потекло, често треба да го откријат својот вистински идентитет, чувства и мислења за да се избегне срам, изолирање и стигматизација, многучесто и ризик од насилство. Стигма и чувства на срам може да го спречат барателот да изнесе информации во рамките на контекстот за азил. Има голем број случаи каде што барателот се произнесува како лезбијка, хомосексуалец, бисексуалец, транссексуалец или интерсексуалец само во подоцнежнo барање.

Надлежното службено лице не треба да донесува стереотипни претпоставки во однос на однесувањето или изгледот на членовите на сексуалните малцинства, имајќи ги предвид другите фактори како културолошката и социјалната заднина, образованието и полот може во голема мера да влијаат врз конкретниот барател.

2.4.1.8 *Родот [назад]*

Родот не се однесува на биолошкиот пол, туку се однесува на конкретните очекувања од општеството кон начинот на кој жената и мажот треба да се однесуваат, балансот на моќ меѓу половите, нивната улога и соодветните атрибути во општеството. Родовите улоги не само што влијаат врз нечие согледување на себеси, туку врз однесувањето, односот кон социјалниот и политичкиот живот, како и начините на прогон и предизвикување штета - може да се различни во зависност од родот на жртвата и злосторникот.

Барателот може да не биде свесен дека конкретно однесување кон него/неа може да се смета како прекршување на неговите/нејзините човекови права бидејќи целиот негов/нејзин живот бил/а третиран/а на тој начин. Од друга страна, стигмата и/или чувствата на срам може да го спречат барателот да изнесе информации.

2.4.2 Фактори поврзани со надлежното службено лице [назад]

Работењето во подрачјето на азил значи постојана работа со луѓе од различни култури, различни социјални заднини и животни искуства. Тоа е еден од факторите поради кој е интересна работата на надлежното службено лице. Освен тоа, надлежното службено лице е личност и може да доживее стрес и фрустрација во оваа предизвикувачка работна средина.

Различни фактори може да влијаат врз објективноста на надлежното службено лице:

2.4.2.1 Имање предвид на ефектот од стрес, работно оптоварување и рокови [назад]

Стресот, оптовареноста со работа и кратките рокови често се поврзани и може да имаат одлучувачко влијание врз финалната процена на апликацијата.

Во секојдневната работа надлежното службено лице се очекува да ги исполни квантитативните цели, да донесува основани одлуки на време, и треба да работи со баратели на азил кои не соработуваат или чие лично искуство било многу трауматично.

Да не забораваме дека надлежното службено лице има свој приватен живот кој може да биде и извор на проблеми и стресни ситуации што може да влијаат врз неговиот/нејзиниот однос кон професионалните задачи и можноста да се справува со стрес на работното место. Дури и некои тривијални работи, како глад, главоболка или надразнетост може негативно да влијаат врз процесот на процена на веродостојноста. Професионалното надлежно службено лице треба да биде свесно за овие фактори и да прави постојани напори да го намали нивното влијание.

Пред донесување заклучок за веродостојност на конкретен доказ или општа веродостојноста, надлежното службено лице треба да се обиде да се фокусира само на конкретниот случај. Може од помош да биде кратка пауза пред утврдувањето на веродостојноста.

2.4.2.2 Земање предвид на ефектот од долготрајна изложеност на искази за азил [назад]

Неколку години изложеност на искази на баратели за тортура или злоупотреба (не секогаш веродостојни) може да доведе различни ефекти, од рутина и неможност да се разгледа случајот непристрасно и индивидуално до секундарно трауматизирање и изнесување симптоми слични на они на лицата што патат од ПТСН.

Долгорочната изложеност на приказни за азил може да придонесат надлежното службено лице да не навлегува подлабоко во изјавите за да избегне трауматски искази или да доведе до „замор од сочувство“ или „недоволна чувствителност“. Во таквите случаи, надлежното службено лице може да биде понаклонет кон донесување неосновани заклучоци, без да спроведе соодветна процена на веродостојноста.

2.4.2.3 Избегнување предрасуди и стереотипи [назад]

Категоризирањето на нови лица со користење стереотипни шеми за полесно памтење или решавање повторливи задачи е нормално кај луѓето и повеќето од нас го прават тоа. Сепак, важно е да се има предвид тоа и секогаш да се биде широкоглед без оглед на претходните лични и професионални искуства. Инаку реалното изнесување на настаните од барателот може да не се прими соодветно или да биде погрешно разбрано.

Целта е да се избегне прерани заклучоци за веродостојноста во случајот на барателот кој има очигледни слични карактеристики со неколку претходни случаи каде што биле донесени одредени заклучоци за веродостојност.

2.4.2.4 Важност на самоевалуацијата и супервизијата [назад]

Надлежното службено лице треба да размисли за својата работа, потребите, како и за потенцијалните тешкотии со кои се соочил во работењето со конкретни случаи за азил. Може да биде корисно да разговара за нив со колегите, психолог или супервизор за да ја добие неопходната поддршка и да го прошири знаењето, како и да ја идентификува потребата за дополнителна и/или повторна обука.

Недоволниот позитивен фидбек, нејасните очекувања на надлежните или показателите на успешност често генерираат стрес и може да доведат до исцрпеност. Редовната супервизија и одговор на загриженоста на надлежното то службено лице може да ја подобрат професионалната мотивација и да ја олеснат размената на искуство.

2.4.3. Фактори поврзани со сослушувањето [назад]

Различни аспекти од сослушувањето може да влијаат врз изјавите на барателот: формалниот контекст на разговорот, кој сам по себе може да биде стресен за барателот; очекувањата да се дискутираат работи поврзани со личниот живот со непознати лица; присуството на дете кое го одзема вниманието на барателот; временскиот притисок поради ограниченото време за сослушување. Сето ова треба соодветно да се адресира пред и по личното сослушување за да се намали влијанието на сослушувањето врз изјавите, но исто така треба да се има предвид при анализирањето на веродостојноста на барателот.

Неопходно е да се има предвид дека усните изјави на барателот многу често се добиваат на јазик кој не е мајчин јазик на барателот и/или на толкувачот. Овој фактор може да биде причина за искривувања кои треба да ги има предвид надлежното службено лице.

Обврска на органот за азил е да обезбеди добар и компетентен толкувач за сослушувањето за азил. Сепак, толкувачот е човек и неизбежно постапува како дополнителен „филтер“ на информацијата што ја слуша или чита.

Видете го и **Практичниот водич на ЕКПА за лично сослушување** во однос на улогата на толкувачот.

Примери за можни искривувања поврзани со јазичните бариери и сослушувањето може да бидат следните:

- При процената на веродостојноста, надлежното службено лице треба да има предвид дека некои **очигледни недоследности или отстапувања во изјавите на барателот или преведените документи може да бидат последица на јазичните бариери** (на пр., еден збор има различни значења во зависност од контекстот, недоволно познавање на толкувачот на точниот еквивалент на зборот на јазикот на земјата за азил, итн.).
- **Немирот, стравот или недоволната доверба во толкувачот од страна на барателот** во текот на сослушувањето може да го/ја спречат да ја каже вистината или да даде подетални информации. Дополнителни фактори кои беа претходно споменати: полот, културолошката историја и стравот од стигматизација може да играат улога во таквите случаи.
- Друг аспект може да биде тврдењето на барателот дека отстапувањата меѓу неговите/нејзините сегашни и претходни изјави се поради **недоволната јазична компетентност на толкувачот** (или неговата/нејзината јазична некомпетентност ако не се користат услуги од толкувач) кога изјавите што ги дал/а се неконзистентни.

Надлежното службено лице секогаш треба – онаму каде што е можно - да му даде можност на барателот да ги адресира јасните неконзистентности и конечно да процени дали даденото објаснување треба да се прифати во конкретниот случај.

2.5 Утврдување кои материјални факти треба да се прифатат [назад]

2.5.1. Целосно разгледување на доказите поврзани со секој материјален факти [назад]

Надлежното службено лице не треба да донесува заклучоци за веродостојноста на материјалните факти изолирано гледајќи ги доказите. Секој доказ, документиран или устен, мора да добие поголема или помала тежина како резултат на тоа. Процената на секој доказ и околностите на доказите ќе влијае врз „квалитетот“ и важноста на случајот, а на тој начин и на тежината што надлежното службено лице ќе му ја припише. При разгледувањето на сите докази поврзани со секој материјален факт и при согледувањето на тежината на секој од нив, надлежното службено лице прави разлика дали се поткрепувачки или противречни.

2.5.1.1. Утврдување кои факти се воспоставени (прифатени) или не (отфрлени) [назад]

Со разгледување на доказите во целина, надлежното службено лице ќе може да ги прифати или да ги отфрли материјалните факти.

Прифатени факти се: Изнесениот факт може да биде прифатен бидејќи при земањето предвид на индивидуалните и контекстуалните околности на барателот и доколку е потребно, разумноста на објаснувањата дадени од барателот во однос на потенцијалните спротивни заклучоци за вердостојноста, изјавите на барателот за тој факт се:

- доволно изнесени во детали;
- интерно конзистентни;
- во согласност со информацијата дадена од членовите на семејството и сведоците;
- во согласност со достапните специфични и општи објективни информации;
- уверливи кога се согледуваат во однос на индивидуалните и контекстуалните околности на барателот;
- и особено кога се поткрепени со уверливи документиран или други докази (односно врз основа на кредибилитетот, доследност и тежината на таквиот доказ);

Одбиени факти се: Изнесениот факт може да биде одбиен бидејќи при земањето предвид на разумноста на објаснувања дадени од барателот во однос на потенцијалните спротивни заклучоци за вердостојноста и индивидуалните и контекстуалните околности на барателот, изјавите на барателот за тој факт не се доволно детални, конзистентни и уверливи и/или им противречат на други доследни објективни докази.

2.5.1.2. Утврдување кои факти остануваат неизвесни [назад]

Може да има факти интерно веродостојни (кохерентни и уверливи) и не противречат на достапните конкретни и општи информации релевантни на случајот на барателот, туку остануваат неизвесни бидејќи не се поткрепени со документиран или друг доказ или се работи за факти за кои постои елемент на сомнеж. Овие елементи треба дополнително да се процена за да се утврди дали да се прифатат или да се одбијат.

2.5.2. Примена на член 4(5) од ДК за оние материјални факти кои остануваат неизвесни) [назад]

Без оглед на напорите на барателот или на надлежниот орган да се соберат докази за поткрепување на материјалните факти изнесени од барателот, сепак може да има несигурност во однос на некои од фактите.

Во таквите случаи во **член 4(5) од ДК** е дозволено надлежното службено лице да донесе јасен заклучок во однос на тоа дали да го прифати изнесениот материјален факт и да ги отстрани сомнежите:

„Во случаите во кои земјите-членки го применуваат начелото според кое обврска на барателот е да го поткрепи барањето за меѓународна заштита и во случаите во кои аспекти од изјавите на барателот не се поддржани со документиран или друг доказ, тие аспекти не треба да се потврдат во случај ако се исполнети следните услови:

- а) барателот ги направил сите напори да ја поткрепи својата апликација;
- б) сите релевантни елементи што биле на располагање на барателот се поднесени и додадено е задоволително објаснување во однос на недостигот на други релевантни докази;
- в) изјавите на барателот се кохерентни и уверливи и не противречат на достапните конкретни и општи информации релевантни за случајот на барателот;
- г) барателот побарал меѓународна заштита најрано што можел, освен ако барателот може да изнесе добри причини ако не го сторил тоа; и
- д) општата веродостојност на барателот е утврдена.“

Член 4(5) од ДК во системите на некои земји-членки е познат и како примена на благодатот од сомнежот.

Петте критериуми од **членот 4(5) од ДК** се кумулативни. Тоа значи дека надлежното службено лице треба да биде задоволен дека сите од нив се исполнети (до одреден степен). Кога се исполнети сите

пет критериуми, надлежното службено лице треба да го примени **членот 4(5) од ДК** (да го примени благодатот од сомнежот) и да го прифати материјалниот факт. И покрај сè не би имало причина да не го стори тоа.

Сепак, надлежното службено лице треба да направи разумен баланс на точките а, б, в, г и д, земајќи ги предвид индивидуалните и контекстуалните околности на барателот. Ова значи дека надлежното службено лице треба да процени до кој степен е исполнет секој критериум; и тој висок степен до кој е исполнет критериумот (на пример, многу уверливи докази) ќе го надомести понискиот степен до кој друг критериум е исполнет (на пример, недоволно објаснение во однос на непријавувањето за меѓународна заштита што е можно најрано).

Видете го делот 1.2.1 за повеќе насоки за точки а и б и деловите 2.2 до 2.4 за повеќе насоки за точката в. Во овој дел има повеќе насоки за точката д.

Општата веродостојност на барателот е утврдена (член 4(5) (д) од ДК):

При процената на тоа дали е утврден материјалниот факт, надлежното службено лице ќе го разгледа она што можеме да го наречеме „досие за веројатност“ на барателот. Или со други зборови, надлежното службено лице ќе ги земе предвид (позитивните/негативните) заклучоци за веродостојноста што ги направил/а при процената на другите материјални факти.

Освен тоа, некои факти може станале релевантни за проценка на општата веродостојност на барателот дури иако не се материјални факти како такви.

Други фактори може да влијаат врз досието за општа веродостојност на барателот:

- однесувањето кое упатува дека барателот не се плаши или престанал да се плаши да се врати во неговата/нејзината татковина; или
- однесувањето на барателот кое може да биде индикација дека барателот крие информации; наведува на погрешни заклучоци или го попречува или го одложува обработката или решавањето на барањето.

Тежина мора да се даде на секој фактор во зависност од околностите на случајот. Надлежното службено лице треба да има предвид дека точките во корист на барателот може да ги надминат точките против него.

Ако надлежното службено лице заклучи дека општата веродостојност е толку недоволна што го отфрла материјалниот факт, тогаш надлежното службено лице треба да објасни зошто смета дека тоа влијае негативно врз веродостојноста на тврдењето.

На крајот на процената на веродостојноста, секој материјален факт треба да се категоризира како прифатен или одбиен со што се претпоставува дека надлежното службено лице донел јасен заклучок во однос на секој материјален факт.

Погледнете го [примерокот](#) за прифаќање или отфрлање материјални факти.

Чекор 3: Процена на ризик [назад]

Процената на ризикот е анализа насочена кон иднината за процена на потребата од меѓународна заштита на конкретниот барател.

Барателот не мора да биде веродостоен во секој аспект од тврдењето за да му се даде меѓународна заштита.

Надлежното службено лице ќе продолжи со процената на барањето преку процена на ризикот врз основа на сите прифатени материјални факти пред да донесе конечен заклучок за барањето.

3.1. Анализа на основаниот страв од прогон/реален ризик од сериозна штета [назад]

Последниот чекор од испитувањето на барањето за меѓународна заштита е анализата на основаниот страв на барателот и реалниот ризик од сериозна штета на која може да биде изложен/а ако се врати назад. Се разгледува идниот ризик врз основа на фактите со кои располага надлежното службено лице во моментот на донесување на одлуката. Тешкотиите поврзани со предвидувањето за тоа што ви се случило ако барателот се врати денес, утре или во блиска иднина и отсуството на јасна структура за донесување одлуки, може да доведе до тоа надлежното службено лице да ги заснова одлуките врз субјективност. Негативните одлуки за меѓународна заштита може да доведат до тешко кршење на човековите права доколку постои грешка. Затоа, најважно е процената на ризик да се изврши врз основа на објективна методологија, а не на шпекулации. Целта на претходните чекори опишани во овој водич е воспоставување основа од која почнува процената на ризикот.

При процената на ризик, надлежното службено лице прави анализа на ризикот врз основа на утврдените материјални факти во врска со стандардот за докажување релевантен за утврдување на основан страв од прогон или реален ризик од нанесување голема штета.

3.1.1. Примена на член 4(3) од Директивата за квалификација [назад]

Во член 4(3) од ДК е утврдено следното во врска со процената на барањето за азил во целост:

Процената на барањето за меѓународна заштита се врши врз индивидуална заштита и вклучува земање предвид на:

- (а) сите релевантни факти поврзани со земјата на потекло во моментот на донесување одлука за барањето; вклучително и закони и регулативи на земјата на потекло и начинот на кој се применуваат;
- (б) релевантните изјави и документацијата презентирани од барателот, вклучително информации за тоа дали барателот бил или можеби е предмет на прогон или сериозна штета;
- (в) индивидуалната позиција и личните околности на барателот, вклучително и фактори како што се, историја, пол и возраст, како и процената дали овие активности на кои бил изложен барателот или можел да биде изложен може да доведат до прогон или сериозна штета, врз основа на личните околности на барателот;
- (г) дали активностите на барателот по напуштањето на земјата на потекло биле насочени само кон создавање на потребните услови за поднесување барање за меѓународна заштита, како и процената дали овие активности ќе го изложат барателот на прогон или сериозна штета доколку се врати во таа земја;
- (д) дали од барателот може разумно да се очекува да се стави под заштита на друга земја каде што може да го докаже државјанството.

3.1.2 Земете го предвид претходниот прогон и нанесувањето сериозна штета или нивното изоставување [назад]

Надлежното службено лице мора да го има предвид фактот дека постоењето претходен прогон или сериозна штета може да го измени не само товарот на докажување (види дел 1.2.3.1 за конкретните

правила за поткрепување) туку и применливиот стандард за докажување. Во член 4(4) од ДК утврдено е дека факот дека барателот веќе бил изложен на прогон или сериозна штета или на директни закани од таков прогон или штета, е сериозна индикација за основаниот страна на барателот од прогон или реален ризик од претрпување сериозна штета, освен ако нема добри причини да се утврди дека таквиот прогон или сериозна штета нема да се повторат.

Претходните чекори на процена на доказите треба да придонесат надлежното службено лице да заклучи што му се случило на барателот во минатото и во сегашноста.

Фактот дека барателот претходно бил предмет на прогон, само по себе не значи дека има иден ризик од прогон иако може да биде сериозна индикација.

Исто така важно е да се има предвид дека отсуството на претходен прогон не значи дека не постои ризик од прогон во иднина.

За да се направи крајната процена, надлежното службено лице треба да го разгледа влијанието на претходни настани во однос на тоа кој е барателот на азил и каква е ситуацијата во неговата/нејзината земја на потекло.

3.1.3 Примена на стандардот за докажување [назад]

Елементите дадени во член 4(3) од ДК треба да се анализираат во врска со применливиот стандард за докажување за да може да се направи процена на ризикот. Најчесто применуваниот стандард за докажување при процена на основаниот страв од прогон и реалниот ризик од сериозна штета е „разумниот степен на веројатност“. Применливиот стандард за докажување секако треба да биде на пониско ниво од „надвор од разумниот сомнеж“.

Ако се воведени национални насоки во однос на применливиот стандард за докажување, можете да ги најдете тука.

Линкови за правни инструменти и национални документи

Меѓународни инструменти

Женевска конвенција од 1951 година и Њујоршки протокол од 1967 година за статусот на бегалците

- Текстот од Женевската конвенција од 1951 година и Њујоршкиот протокол од 1967 година може да се најдат на различни јазици на <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>

Истанбулскиот протокол (Обединетите нации)

Упатство за Ефективната истрага и документација за тортура и други сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казна од 9 август 1999 година

- Текстот од Истанбулскиот протокол е достапен на различни јазици на <http://www.refworld.org/docid/4638aca62.html>

Инструменти на Европската унија

Директива за квалификација (преиначена) [ДК]

ДИРЕКТИВА 2011/95/ЕУ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И НА СОВЕТОТ од 13 декември 2011 за стандардите за квалификација на државјани на земји од третиот свет или апатриди за меѓународна заштита, за единствениот статус за бегалци или лица кои ги исполнуваат условите за супсидијарна заштита и за содржината на дадената заштита (преиначена)

- Текстот од ДК е достапен на различни јазици на <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1422980659651&uri=CELEX:32011L0095>

Директива за постапките за азил (преиначена) [преиначена ДПА]

ДИРЕКТИВА 2013/32/ЕУ НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ од 26 јуни 2013 година за заедничките постапки за доделување и повлекување меѓународна заштита (преиначена)

- Текстот на преиначената Директива за постапка за азил е достапен на различни јазици на <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013L0032>

Национални правни инструменти и насоки

Национални насоки за пишани изјави [\[назад\]](#)

Национални насоки за документи кои ги доставува подносителот на барањето [\[назад\]](#)

Национални насоки за собирање информации за земјата на потекло [\[назад\]](#)

Национални насоки за извештаи од експерти [\[назад\]](#)

Национални насоки за извештаи за јазична анализа [\[назад\]](#)

Национални насоки за собирање информации од други земји-членки на Европската унија [\[назад\]](#)

Национални насоки за барање стручно медицинско/психолошко мислење [\[назад\]](#)

Национални насоки за стандардот за докажување [\[назад\]](#)

Шема за проценка на докази

Верзија во ворд од шемата е прикачена на овој Практичен водич.

Оваа шема треба да се пополни во различните фази од работниот процес при работата со посебен случај.

Целта е да се има јасен преглед на сите идентификувани материјални факти и доказите презентирани од страна на барателот на азил и собрани од страна на надлежното службено лице (чекор 1). ⇒ Откако ќе биде готов прегледот,

може да продолжите на следниот чекор каде што ќе го формулирате своето мислење за веродостојноста на секој доказ (чекор 2.1-2.4) ⇒ врз чија основа ќе одлучите и ќе ги пополните материјалните факти што ги прифатите и што ги отфрлате (чекор 2.5), ако е потребно со примена на член 4(5) од Директивата за квалификација. ⇒ На крај, продолжувате со процената на ризик врз основа на прифатените материјални факти (чекор 3).

Во однос на...	Чекор 1: Собирање информации		→	Чекор 2.1-2.4: Процена на веродостојноста;
	Кои се материјалните факти?	Кои докази се поврзани со материјалните факти?		Кои се заклучоците за веродостојноста со оглед на индивидуалните и контекстуалните околности?
... земјата на потекло:			→	
... минати проблеми и иден страв:			→	
... причини зошто барателот имал проблеми или се плаши од нив:			→	
... причини зошто барателот не може или не сака да ја прифати заштитата во земјата на потекло:			→	
... причини зошто барателот треба да биде исклучен:			→	

	Кои други индивидуални или контекстуални околности се релевантни?	Кои се доказите поврзани со овие индивидуални и контекстуални околности?	Кои се заклучоците за веродостојност во однос на доказите?
Други индивидуални или контекстуални околности:			

Чекор 2.5: Процена на веродостојноста

Прифатени материјални факти	Нејасни материјални факти	Одбиени материјални факти
	↓	
	Има ли абелешки во однос на член 4(5) од ДК (а, б, в, г или д)?	
	← Прифати Изберете по балансирањето Отфрли →	

Чекор 3 Процена на ризик.

Getting in touch with the EU

In person

All over the European Union there are hundreds of Europe Direct information centres. You can find the address of the centre nearest you at: https://europa.eu/european-union/contact_en

On the phone or by email

Europe Direct is a service that answers your questions about the European Union. You can contact this service:

- by freephone: 00 800 6 7 8 9 10 11 (certain operators may charge for these calls),
- at the following standard number: +32 22999696 or
- by email via: https://europa.eu/european-union/contact_en

Finding information about the EU

Online

Information about the European Union in all the official languages of the EU is available on the Europa website at: https://europa.eu/european-union/index_en

EU publications

You can download or order free and priced EU publications at: <https://op.europa.eu/en/publications>. Multiple copies of free publications may be obtained by contacting Europe Direct or your local information centre (see https://europa.eu/european-union/contact_en).

EU law and related documents

For access to legal information from the EU, including all EU law since 1952 in all the official language versions, go to EUR-Lex at: <http://eur-lex.europa.eu>

Open data from the EU

The EU Open Data Portal (<http://data.europa.eu/euodp/en>) provides access to datasets from the EU. Data can be downloaded and reused for free, for both commercial and non-commercial purposes.

Publications Office
of the European Union